

UOHSX00HU403

Spisová značka: ÚOHS-P0509/2023/TS
Číslo jednací: ÚOHS-26566/2023/462Vyřizuje:
Jandus

Brno 13. 7. 2023

Vážený pane předsedo,

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „**Úřad**“) obdržel Vaši žádost o výkladové stanovisko (dále též „**žádost**“) k dotazům ve věci ustanovení zákona č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle a nekalých obchodních praktikách při prodeji zemědělských a potravinářských produktů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**ZVTS**“).

Úřad předně považuje za nutné upozornit, že závazný právní výklad ZVTS Úřad podává pouze v rozhodnutích vydaných ve správním řízení po komplexním posouzení konkrétních skutkových a právních okolností případu. K Vámi zaslaným dotazům tak lze poskytnout toliko vyjádření, které není právně závazné a má pouze obecný charakter. Cílem poskytnutého vyjádření je pouze přiblížit stávající postoj Úřadu k daným ustanovením ZVTS. Do budoucna proto nelze vyloučit odchýlení Úřadu od v tomto přípisu uvedených závěrů. Rovněž je třeba dodat, že ZVTS představuje transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/633 ze dne 17.4.2019 o nekalých obchodních praktikách mezi podniky v zemědělském a potravinovém řetězci (dále jen „**směrnice**“). Úřad si dovoluje upozornit na skutečnost, že závazný výklad směrnice podávají orgány EU, především Soudní dvůr Evropské unie. Proto případné výklady Úřadu prezentované k jednotlivým ustanovením směrnice, nemají závazný charakter.

Úřad rovněž odkazuje na své webové stránky (<https://www.uohs.cz/cs/vyznamna-trzni-sila/metodicka-cinnost.html>), kde jsou publikována výkladová stanoviska k některým aspektům ZVTS.

Úřad dále uvádí, že některé Vaše dotazy (č. 1 a 2) obsahují i problematiku, kterou se Úřad nezabývá v rámci výkonu svých kompetencí, spíše se jedná o obecné dotazy, na jejichž zodpovězení se zaměřují různé poradenské společnosti nebo advokátní kanceláře, které jsou jistě povolány subjekty k jejich zodpovězení. V těchto případech Úřad uvedl pouze základní informace vztahující se k příslušným ustanovením ZVTS a předestřel obecná východiska, jak je tato problematika mnohdy řešena v rámci dodavatelsko-odběratelských vztahů v zemědělském a potravinářském odvětví.

K jednotlivým dotazům Úřad uvádí následující:

Dotaz ad 1) „*Jak co nejjednodušeji řešit vztah s drobnými jednorázovými dodavateli dle § 3 b forma a náležitosti smlouvy, bod 1?*“

Obchodní vztahy jsou často řešeny také použitím *rámcových smluv*, jejichž účelem je stanovit smluvní podmínky dlouhodobé dodavatelsko-odběratelské spolupráce. Jednou rámcovou smlouvou jsou zpravidla vymezena smluvní ujednání k jednotlivým a opakovaným dílčím *realizačním smlouvám*, které by v případě absence rámcové smlouvy musely být sjednávány samostatně. Je-li rámcová smlouva precizně koncipována, je velmi užitečným právním nástrojem pro zajištění operativních, kontinuálních a dlouhodobých odběratelsko-dodavatelských obchodních vztahů.

Hlavní hospodářský účel rámcových smluv je spatřován zejména v úspoře transakčních nákladů smluvních stran v rámci jejich dlouhodobého obchodního styku, která se projevuje ve dvou rovinách. První rovinou je úspora ve vztahu k obsahu budoucích realizačních smluv, kdy při opakovaném uzavírání dílčích realizačních smluv stejného druhu se stejným předmětem plnění a mezi týmiž subjekty určuje část obsahu právě rámcová smlouva. Druhá rovina úspory transakčních nákladů se vztahuje k rovině časové s ohledem na zjednodušení kontraktačního procesu, neboť uzavírání dílčích realizačních smluv je na základě rámcové smlouvy velmi flexibilní a kontinuální.

Rámcové smlouvy jsou právním nástrojem, který smluvním stranám výrazně usnadňuje proces kontraktace, neboť jej absolvují jen jednou a poté již využívají dostatečně právně upraveného závazkového vztahu. Přesto, že rámcové smlouvy nejsou zákonem definovány, jsou v praxi smlouvami normativními či normotvornými a na jejich základě následně uzavírané smlouvy jsou označovány jako např. dílčí, realizační, prováděcí, konkretizační nebo finální apod. Uzavřením rámcové smlouvy je totiž vytvořen širší rámec pro dlouhodobé budoucí smluvní vztahy mezi týmiž obchodními smluvními partnery. Uzavírání následných dílčích realizačních smluv je poté již administrativně méně náročné, tyto smlouvy se vyznačují jednoduchou konstrukcí, často se jedná pouze o vystavení a potvrzení *objednávky* coby dílčí smlouvy specifikující množství dodaného zboží a cenu za jednotku, která ohledně ostatních náležitostí smluvního vztahu odkazuje na rámcovou smlouvu (např. záruka za jakost, způsob reklamace, pravidelnost a včasnost dodávek, včetně místa jejich určení, ceník dle kvality a jednotek, atd.). Vzhledem k jejich praktickému využití jsou rámcové smlouvy uzavírány na delší časové období, zpravidla na dobu jednoho a více roků, s možností jejich opakovaného prodloužení. Není výjimkou také uzavírání rámcových smluv na dobu neurčitou s ujednáním o přiměřené výpovědní době.

Pokud jde o povahu rámcových smluv a platnost a závaznost smluvního vztahu, který se odvíjí od jejich existence, Nejvyšší soud ČR nezaujal zcela jednoznačný výklad; soud zastává spíše právní názor, že rámcová smlouva závazkový vztah nezakládá (právní věta v jeho rozsudku ze dne 22. 9. 2009, sp. zn. 23 Cdo 1888/2007 uvádí, že „Rámcová smlouva je tzv. nepojmenovanou smlouvou, která nezakládá závazkový vztah; pohledávky a závazky z ní nevznikají.“). Také rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 23 Cdo 1579/2014, ze dne 9. 9. 2014, je deklarováno, že „Právní skutečností, z níž vzniká závazkový vztah jako právní vztah obsahující právo věřitele na plnění (pohledávku) a odpovídající povinnost dlužníka splnit závazek (srov. §§ 489 a 490 obč. zák.), je teprve

realizační smlouva.“

Lze uzavřít, že rámcové smlouvy jsou závazné, nicméně konkrétní závazky jsou specifikovány a založeny dílčími realizačními smlouvami. Z uzavřené rámcové smlouvy, aniž by musely být uzavřeny následné dílčí realizační smlouvy, totiž již vyplývá její závaznost, např. povinnost mlčenlivosti nebo přednostní vzájemné spolupráce. Nicméně závazek poskytnutí např. plnění předmětu rámcové smlouvy se stává kompletním a určitým až na základě následného uzavření dílčí realizační smlouvy. Nesprávný je tedy názor, že rámcová smlouva je bez dílčí smlouvy nezávazná a je pouhou fází kontraktačního procesu. Již samotná rámcová smlouva zavazuje smluvní strany řídit se jejími smluvními ujednáními při následném uzavírání a plnění dílčích realizačních smluv (např. ujednání o způsobu a lhůtě akceptace dílčí realizační smlouvy, ujednání o oprávněných osobách určených k akceptaci či signaci dílčí realizační smlouvy apod.).

Rámcová smlouva nemusí být k jednotlivým dílčím realizačním smlouvám přiložena, je ale potřebné, aby z dílčích realizačních smluv bylo patrné, ke které rámcové smlouvě jsou vztahovány (např. formou odkazu na rámcovou smlouvu). Vztah dílčích realizačních smluv k rámcové smlouvě by měl vycházet z jejích ustanovení a měl by působit jednoznačně, jak je např. patrné z rozsudku Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 32 Cdo 3234/2014.

Obsah rámcové smlouvy je ovlivněn požadovaným obsahem dílčích realizačních smluv, neboť obsah rámcové smlouvy se stává součástí obsahu dílčích realizačních smluv (viz také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2012 sp. zn. 32 Cdo 3488/2010).

Z praktického pohledu využití rámcových smluv jsou zpravidla v dodavatelsko-odběratelských vztazích uzavírány rámcové smlouvy za účelem uzavírání následných dílčích realizačních smluv na dodávky zboží, které jsou smlouvami kupními na movité věci. Rámcová smlouva na dodávky zboží tedy upravuje (předjímá) zejména kontraktační proces pro uzavírání následných dílčích realizačních smluv kupních a jejich náležitosti a vztahuje se již ke konkrétnímu nominátnímu smluvnímu typu, resp. ke kupním smlouvám.

Rámcové smlouvy jsou hojně využívány kupujícími a prodejci i v zemědělství a potravinářství. Pokud jde o formální a obsahové náležitosti, § 3b ZVTS stanoví požadavek písemnosti smlouvy a její základní obsahové náležitosti. Tyto náležitosti se vztahují i na využívání rámcových smluv, tj. rámcová smlouva spolu s dílčími - realizačními smlouvami (např. objednávky a jejich potvrzení), by měla být koncipována v písemné formě (je možné využití prostředků elektronické komunikace, např. „prostý“ e-mail obsahující „prostý elektronický podpis“) a oba „dokumenty“ by ve svém souhrnu měly obsahovat náležitosti uvedené v § 3b odst. 1 ZVTS a měly by být uzavřeny před zahájením dodávek nebo zpracováním zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků anebo přijetím nebo poskytnutím souvisejících služeb.

Dotaz ad 2) „*Jak co nejjednodušeji řešit vztah s trvalými dodavateli živých zvířat?*“

Ve stručnosti předesíláme, že Úřad neřeší v rámci výkonu svých kompetencí to, jakým způsobem jsou upraveny vztahy v soukromém sektoru, pokud se to netýká povinností uvedených v ZVTS.

Z uvedeného důvodu Úřad nemá zkušenost s tím, jakým smluvním způsobem upravit určitou konkrétní transakci. Jako jednu z alternativ je možné doporučit využití klasických smluvních institutů, které jsou v daném sektoru obvyklé, např. rámcová kupní smlouva a na ní navazující realizační kupní smlouvy – viz odpověď na dotaz č. 1.

Dotaz ad 3) „*Jak implementace zákona o významné tržní síle funguje v jiných zemích?*“

Úřad nemá podrobné informace o tom, jak je směrnice implementována či využívána v jiných zemích a ostatních členských státech EU, neboť Úřad není v podrobnostech informován jinými státy o výkonu jejich kompetencí v dané oblasti.

Pouze v jednotlivostech můžeme uvést informace, kterými Úřad disponuje a které jsou rovněž přístupné z veřejně dostupných zdrojů: V *Belgii* byla směrnice převzata s limitem obrátových pásem do 350 mil EUR. V *Bulharsku* došlo k rozšíření zakázaných praktik např. o zákaz smluvních pokut za poskytnutí lepších obchodních podmínek třetí straně. V *Dánsku* byla směrnice převzata částečně – vztahuje se na odběratele s obratem nad 2 mil. EUR a dodavatele do 350 mil EUR. *Estonsko* rozšířilo výčet zakázaných praktik např. o podmíněný zákaz požadavku na určitý druh, tvar a velikost přepravních obalů. Ve *Finsku* byla částečně převzata obrátová pásma: všichni odběratelé s obratem nad EUR 2 mil. pokud odběratel dosahuje vyššího obrátu než dodavatel s tím, že ustanovení k zakázaným a podmíněně zakázaným praktikám se neuplatní, pokud odběratel a dodavatel dosahují obrátu nad 350 mil EUR. V *Portugalsku* byl vedle požadavku směrnice zařazen rovněž segment gastronomie (stravování) pro dodavatele do € 10 mil.; splatnost sběrné faktury 20/50 dnů. V *Rakousku* byl požadavek směrnice rozšířen o další obrátové pásmo: dodavatel do 1 mil. EUR; dále byly přidány další 2 zakázané praktiky týkající se rozdílných jednání (diskriminace) a omezení dodavatele při přímém prodeji produktů podléhajících rychlé zkáze. V *Řecku* byl požadavek směrnice rozšířen o snížení dolní hranice na 500.000 EUR.

Další a podrobnější informace vztahující se k dané problematice a o tom, jak byla směrnice implementována v ostatních členských státech EU, jsou uvedeny na stránkách Evropské komise pod následujícím odkazem:

https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/market-measures/agri-food-supply-chain/unfair-trading-practices_en

Dotaz ad 4) „*Způsob zjišťování informací o výši ročního obrátu § 3a), bod č. 14?*“

Pokud jde o zjišťování výše ročního obrátu, doslovné znění § 3a odst. 14 ZVTS stanoví: „*Odběratel a dodavatel si při jednání o smlouvě podle § 3b na vyžádání druhé smluvní strany vzájemně poskytnou informaci o výši svého ročního obrátu. Stát, územní samosprávný celek, jiná právnická osoba veřejného práva nebo jejich sdružení informace podle věty první neposkytují.*“

Dále podle § 3a odst. 1 ZVTS se ročním obratem rozumí obrát za poslední ukončené účetní období v délce 12 měsíců s tím, že podle odst. 6 se pro zjištění ročního obrátu podniku v dosud neukončeném účetním období použije roční obrát za poslední ukončené účetní období v délce 12 měsíců, které neukončenému účetnímu období bezprostředně předcházelo.

Z uvedeného lze dovodit, že si subjekty, na které pamatuje odst. 14 § 3a ZVTS, jsou **povinny sdělit obrat za ukončené účetní období**.

Při vyjednávání (rámcové) smlouvy o dodávkách zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků musí proto odběratel zohlednit svůj a dodavatelův obrat za již ukončené účetní období (nikoliv období dosud neukončené, ve kterém dochází k negociaci o podmínkách rámcové smlouvy).

Odběratel a jeho dodavatel by se měli po ukončení každého účetního období vzájemně informovat o dosaženém obratu a podle jeho výše případně přehodnotit obsah svého smluvního vztahu. Měli by přitom zohlednit rovněž změnu své vlastnické struktury, ke které došlo v ukončeném účetním období (srov. § 3a odst. 3 ZVTS).

V souvislosti s poskytnutím nesprávných údajů o výši ročního obratu pro účely sjednání smlouvy v souladu se ZVTS upozorňujeme na možnost sjednání přiměřených utvrzovacích ujednání (srov. smluvní pokutu podle § 2048 an. občanského zákoníku). Co se týká povahy utvrzované povinnosti, mohou si smluvní strany ve smlouvě ujednat smluvní pokutu pro případ porušení smluvní i zákonné povinnosti (podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2002, sp. zn. 33 Odo 96/2001). Zákonnou povinnost je nutné ve smlouvě dostatečně konkrétně specifikovat anebo by měl být uveden odkaz na příslušné ustanovení právního předpisu, ze kterého zákonná povinnost vyplývá. Důvodem je dodržení požadavku vyplývajícího z judikatury Nejvyššího soudu (podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2016, sp. zn. 33 Cdo 2648/2016) týkající se toho, že smluvní pokutou lze utvrdit pouze povinnost založenou smlouvou. Zamýšlejí-li tedy smluvní strany smluvní pokutou utvrdit nějakou zákonnou povinnost, např. sdělit si navzájem výši ročního obratu za ukončení účetní období, lze jim doporučit, aby v textu svého ujednání o smluvní pokutě alespoň odkázaly na ustanovení právního předpisu, ze kterého daná povinnost vyplývá, včetně uvedené povinnosti. Při sjednání smluvní pokuty je samozřejmě nutné vycházet z ustanovení upravujících tento institut v § 2048 a násl. občanského zákoníku.

Ke zjišťování výše ročního obratu a jeho kontrole je třeba dále uvést, že zpětnou kontrolu výše ročního obratu lze u právnických osob vedených ve veřejných rejstřících provést přezkumem veřejně přístupných listin (účetní závěrky, auditované zprávy) po jejich zveřejnění ve sbírce listin. V souvislosti s problematikou partnerských nebo propojených podniků lze také případně použít rozšířené vyhledávací funkce veřejných rejstřníků.

S pozdravem

Mgr. Jana Šlapáková
ředitelka
Odbor metodiky a kontroly tržní síly

Obdrží:

Vážený pan

Karel Pilčík, předseda představenstva

Český svaz zpracovatelů masa

Libušská 319/126

142 00 Praha 4